

מלכים א' פרק י"ז

1) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיג עמוד א

אחאב שושביניה הוה, אתא איהו ואליהו למשאל בשלמא בי טמיא. יתיב וקאמר: דילמא כי מילט יהושע הכי לט: לא יריחו על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו? אמר ליה אליהו: אין. אמר ליה: השתא לווטתא דמשה לא קא מקיימא, דכתיב (דברים י"א) וסרתם ועבדתם וגו' וכתיב וחרה אף ה' בכס ועצר את השמים וגו', וההוא גברא אוקים ליה עבודה זרה על כל תלם ותלם, ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה, לווטתא דיהושע תלמידיה מקיימא? מיד (מלכים א' י"ז) ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד חי ה' אלקי ישראל... אם יהיה... טל ומטר וגו', בעי רחמי והבו ליה אקלידא דמטרא, וקם ואזל

2) תלמוד בבלי מסכת תענית דף ב עמוד א

אמר רבי יוחנן: שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן: מפתח של גשמים, מפתח של חיה, ומפתח של תחיית המתים.

3) תוספות מסכת תענית דף ב עמוד א

שלשה מפתחות שלא נמסרו לשליח - וא"ת והא אמרינן (סנהדרין דף קיג). דמפתח הגשמים נמסרין לאליהו וכן מפתח של תחיית המתים וכן לאלישע דכתיב (מלכים א' יז) ויאמר אליהו חי ה' וגו' דה"נ אומר בפירקין דלקמן (דף כג.) וי"ל דהא דקאמר שלא נמסרו לשליח אינו ר"ל שלא נמסרו מעולם דהא של תחיית המתים ושל גשמים נמסרו אלא לא נמסרו לשליח להיות לעולם ממונה עליהם.

4) בראשית רבה (וילנא) פרשה עא ט

אליהו משל מי ר' אליעזר אמר משל בנימין, דכתיב (ד"ה א ח) ויערשיה ואליהו וזכרי בני ירוחם כל אלה בני בנימין, ר' נהוראי אמר משל גד היה, ה"ה"ד (מלכים א' יז) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד . . . פעם אחת נחלקו רבותינו בדבר אלו אומרים משל גד ואלו אומרים משל בנימין בא ועמד לפניהם, א"ל רבותינו מה אתם נחלקים עלי אני מבני בניה של רחל אני.

5) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קיד עמוד א וב

אשכחיה רבה בר אבוב לאליהו דקאי בבית הקברות של נכרים . . . אמר ליה: לאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות? - אמר ליה: לא מתני מר טהרות? דתניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: קבריהן של נכרים אין מטמאין

6) תוספות מסכת בבא מציעא דף קיד עמוד ב

נמצא בתשובת גאון שכתב שיש בסדר אליהו רבה שנחלקו עליו יש אומרים שהיה מבני בני בניה של לאה ואמר להם איני אלא מזרעה של רחל וא"כ לא היה כהן וכאן אומר שכהן היה ומסיים התם אמרו לו תן סימן לדברך אמר להן כך כתוב ביחוסו של בנימין ויערשיה ואליהו וזכרי בני ירוחם אמרו לו לא כך אמרת לאותה אלמנה עשי לי משם עוגה קטנה ולך ולבנך תעשה באחרונה ולא כהן אתה פי' לפי שכהן הוא היה רוצה ליטול חלה תחילה אמר להם אותו תינוק משיח בן יוסף היה ורמזו רמזתי לעולם שאני בא תחילה ובאותה תשובה מביא נמי הא דגמר' מיכה מיכה וגרס מנין שמסדרין לבעל חוב כמו שגורס ר"ת וכן בב"ר גבי ותאמר לאה בגד נחלקו רבי נהוראי אמר דאליהו מגד ור"א אמר משל בנימין ועמד לפניהם ואמר להם רבותי למה אתם נחלקים עלי אני מבני בניה של רחל.

7) רש"י בראשית פרק ח פסוק ז

עד יבשת המים - פשוטו כמשמעו. אבל מדרש אגדה מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר (מלכים א' יז ו) והעורבים מביאים לו לחם ובשר:

8) תלמוד בבלי מסכת חולין דף ה עמוד א

(מלכים א' י"ז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב, ואמר רב יהודה אמר רב: מבי טבחי דאחאב! על פי הדבור שאני מאי עורבים? אמר רבינא: עורבים ממש. א"ל רב אדא בר מניומי: ודלמא תרי גברי דהוי שמייהו עורבים, מי לא כתיב: (שופטים ז') ויהרגו את עורב בצור עורב ואת זאב וגו'! א"ל: איתרמאי מילתא דתרווייהו הוה שמייהו עורבים? ודלמא על שם מקומן

9) רש"י מסכת חולין דף ה עמוד א

על פי הדבור שאני - שהקב"ה התירו לפי שעה דכתיב (מלכים א' יז) ואת העורבים צויתי שם לכלכלך.

10) חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ה עמוד א

על פי הדיבור שאני. פרש"י ז"ל שהתירו לו הקב"ה לפי שעה דכתיב את העורבים צויתי שם לכלכלך . . . למה יתיר לו הקב"ה איסור שלא לצורך וכי אין לו להקב"ה בשר של היתר לתת לו או מעובדיה או משבעת האלפים, לכך נראה לפרש דמעיקרא נמי הוי ס"ד כי על פי הקב"ה אכלו שהבטיחו שיביאו לו העורבים מן מקום קרוב מן טבחי דאחאב ולא יחוש לעורבים דמיייתי ליה מעלמא, ושמע מינה דטבחי דאחאב כולו התיירא וכדרב ענן, דאי לא אפילו מן הקרוב היה לו לחוש לרובא, דהא עובדיה וחביריו מיעוט הוי וכל דפריש מרובא פריש, ופרקינן דעל פי הדיבור שאני והוא מבטיחו לו שיביאו לו אפילו מן המיעוט, כי נקל הוא אצל השם יתברך, וליכא למימר לגבי דידיה כל דפריש מרובא פריש.

11) במדבר רבה (וילנא) פרשה כג ד"ה ט כי אתם

זש"ה (אויב לה) מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמונו, מלפנו מבהמות ארץ אמר להם הקב"ה למדו מפרו של אליהו שבשעה שאמר אליהו לעובדי הבעל (מלכים א' יח) בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה כי אתם הרבים נתקבצו ת"נ נביאי הבעל ות"נ נביאי האשרה ולא יכלו לזוז את רגליו מן הארץ . . . ומעוף השמים יחכמונו אמר הקב"ה למדו מן העורבים שהיו מכלכלין את אליהו שנאמר (שם יז) ואת העורבים צויתי לכלכלך שם ומהיכן היו מביאין לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב משולחנו של יהושפט ולא היו רוצים אותם עורבים ליכנס בביתו של אותו רשע אחאב להוציא משלחנו כלום בשביל אותו צדיק מפני שהיה בביתו עבודת כוכבים הוי מעוף השמים יחכמונו אמר הקב"ה למדו מפרו של אליהו ומן העורבים ואל תפנו אל האלילים להסתכל בס מנין ממה שקראו בענין והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם.

12) ספר עקידת יצחק - שער כב:

אמרינן (בבא מציעא סב, א) דרש בן פטורי, שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותין שניהם מותים, ואם שותה אחד מהם מגיע ליישוב, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד במיתת חברו, בא ר' עקיבא ולמד, וחי אחיך עמך, חיך קודמין לחיי חברך. וכוונתה לומר, שאין לו למנוע מסעוד מאותו כד קמח שהיה לה, מפני שהוא דבר מועט בלתי מספיק להם, וכאלו אמרה אליבא דבן פטורי לא תבעי לך דודאי מחייבנה, אלא אפילו אליבא דרבי עקיבא, כי קאמר ר' עקיבא, הני מיילי כשיתקיים האחד ודאי, אבל בודאי מת, אי לא מתרחיש ניסא, אימא כיון דצריך רחמי, נס לאחד נס למאה, זהו טעם ואכלנוהו ומתנו, ראה דבריה טובים ונכוחים ברוח דעת ויראת ה'. והנה הוא כשראה יושר לבבה וזכות שכלה, נתברר אצלו כי היא האשה אשר דבר ה', ואמר לה אל תראי בואי עשי כדברך אך עשי לי משם עוגה קטנה בראשונה והוצאת לי ולך ולבנך תעשי באחרונה, כי כה אמר ה' כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני האדמה (שם). ירצה היטבת לראות, דבכי האי גוונא ודאי לא מיפטרות, לכן בואי עשי כדברך, אך עשי לי בעוד מעט עוגה קטנה והצאת לי, ולך ולבנך תעשי באחרונה, כשירבה הסלת ותוכל לעשות לשבעה, כי כה אמר ה' וכו', ותלך ותעשה כדבר אליהו ותאכל היא והוא וביתה ימים, הנה אם המקרא תוכיח, שקדמה היא לאכול, ושלא שאל הקדימה, רק לגמור הצירוף ההוא, אשר נמצאה בו שלמה גמורה. ומה שאירע לה מענין בנה, וטוב טעמה בהכרתה אותו, באומרה עתה זה ידעתי כי איש

מלכים א' פרק י"ז

אלקים אתה ודבר ה' בפיך אמת, נתבאר יפה בשער השלישי מאמר ששי. וכבר יראה שהסכימה דעת אליעזר עבד אברהם לדעתו של אליהו זכור לטוב, בענין שאלה זו בלי ספק, והיא דבר הגון:

13) פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק לב

אליהו התשבי שהלך לו לצאת וקבלתו אשה אלמנה בכבוד גדול אמו של יונה

14) ילקוט שמעוני מלכים א רמז רח

פעם אחת נחלקו רבותינו אלו אומרים משל גד ואלו אומרים משל בנימון, בא ועמד עליהם אמר להם רבותי למה אתם חלוקים עלי אני מבני בניה של רחל. אמרו לו ולא כהן אתה ולא כן אמרת לאשה אלמנה מצרפת אך עשה לי משם עוגה קטנה, א"ל אותו התינוק משיח בן יוסף היה ורמז רמזתי לעולם שאני יורד תחלה לבבל ואח"כ יבא משיח:

15) ילקוט ראובני שמות בא

ויאמרו עבדי פרעה עד מתי וגו', ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה בגימטריא מרכב"ה שלימ"ה, שהוא ארבע מחנות שכינה, ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה בגימטריא משי"ח ב"ן יוס"ף, ז"ה לנ"ו למוק"ש בגימטריא יונ"ה ב"ן אמית".

16) פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק לב

לאחר ימים חלה בן האשה ומת, שנ' ויהי אחרי הדברים האלה חלה בן האשה וכו' אמרה לו האשה באת אלי בתשמיש המטה והזכרת עוני עלי ומת בני

17) רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה טז

אסור לתלמיד חכם לשכון בחצר שיש בה אלמנה אע"פ שאינו מתייחד עמה מפני החשד

18) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיג עמוד א

(מלכים א' י"ז) ויהי מקץ ימים וייבש הנחל כי לא היה גשם בארץ, כיון דחזא דאיכא צערא בעלמא כתיב (מלכים א' י"ז) ויהי דבר ה' אליו לאמר קום לך צרפתה, וכתיב (מלכים א' י"ז) ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית. בעא רחמי למיתן ליה אקלידא דתחיית המתים, אמרי ליה: שלש מפתחות לא נמסרו לשליח: של חיה, ושל גשמים, ושל תחיית המתים. יאמרו: שתים ביד תלמיד ואחת ביד הרב! אייתי הא ושקיל האי, דכתיב (מלכים א' י"ח) לך הראה אל אחאב [ואתנה] מטר.

19) תוספות מסכת בבא מציעא דף קיד עמוד ב

אמר ליה לאו כהן (אתה) - תימה לר"י היאך החיה בנה של האלמנה כיון שכהן היה דכתיב (מלכים א' יז) ויתמודד על הילד וגו' ויש לומר שהיה ברור לו שיחייהו לכך היה מותר משום פיקוח נפש.

20) תוספות הרא"ש על מסכת בבא מציעא דף קיד/ב

לאו כהן ניהו מר - תימה איך נתמודד על בן הצרפית, ובנוזר אמרינן דאפ"ל כהן אסור לקרב כשהוא גוסס, ושמא על פי הדבר היה:

21) רבנו בחיי על במדבר פרק כה פסוק יא

ודעת חז"ל כי פנחס זה אליהו, למדנו אותו ממה שאמרו בבבא מציעא (קיד). אשכחיה רבה בר אבוח לאליהו דהוי קאי בבית הקברות של עכו"ם אמר ליה לאו כהנא את, כלומר היה תמה עליו על שלא היה נזהר בטומאת אהל, ואמר ליה שאין העכו"ם מטמאין באהל אלא ישראל, שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות באהל, וכתוב (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. לכך מצינו שנשתטח על בן הצרפית המת לפי שהיה בן גויה

22) שו"ת רדב"ז חלק ו סימן ב אלפים רג

שאלת ממני למ"ד פנחס זה אליהו היאך נטמא להחיות בן הצרפית:

תשובה כמה דברים נאמרו בדבר זה יש אומרים שלא מת ממש והכי משמע מדכתיב עד שלא נותרה בו נשמה וכן נראה ממה שתרגם יונתן בן עוזיאל לא יתבאש לה ולא ימות ברה משמע שעדיין לא מת והכי משמע נמי בסוף נדה דאיבעיא להו בן השונמית מהו שיטמא ומדלא איבעיא להו בבן הצרפית דקדים משמע דס"ל דלא מת ואין דרך זה נכון כלל דכתיב להמית את בני וכתוב ויאמר אליהו ראה חי בנך והכי הו"ל לראי לא מת בנך וגם דברי המתרגם אינם מכריחים דהכי קאמר ולא ימות ברה ולא ישאר ברה מת והא דלא איבעיא להו בבן הצרפית דילמא בעל הבעיא לא פסיקא ליה ונתברר בכמה מקומות בתלמוד ובמדרשות שאליהו החיה את המתים. וראיתי לרבינו בחיי שכתב דצרפית נכרית היתה ומתי עכו"ם אינם מטמאין באוהל כר"ש ולפי זה הא דכתיב ויתמודד עליו לא נגע בו אלא האהיל עליו לבד וכן אמר אליהו עצמו בדוכתא אחריתי קברי עכו"ם אינם מטמאין באוהל וכן פסק הרמב"ם ז"ל וגם זה אינו נכון שהרי ארז"ל שהיה יונה בן אמתי וכי יונה נביא ה' בן נכרית היה וכ"ת שנתגייר היאך מייחס אותו אחר אביו וליכא למימר דאביו נמי נתגייר דהא בן אלמנה היה. ותו איך אפשר שיתגורר הנביא אצל הנכרית. ותו דכתיב חי ה' אלהיך אם יש לי מעוג וכי הנכרית יודעת לישבע שבועה כזאת. ותו וכי בשביל עכו"ם היה נעשה נס כזה אלא ודאי ישראלית היתה כי צרפית הסמוכה לצידון לישראל היתה. והתוספות תירצו בפרק המקבל שהיה ברור לו שיחיהו לכך היה מותר מפני פיקוח נפש ע"כ וקשה חדא דאין סומכין על הנס. ותו דאם ברור לו שיחיהו אם כן לא היה שם פיקוח נפש ואם היה שם פיקוח נפש אם כן לא היה ברור אצלו שיחיהו עוד יש לפרש דלעולם לא נטמא אליהו והא דכתיב ויתמודד על הילד לא על הילד ממש אלא סמוך לו כמו ועליו מטה מנשה כדי שתהיה תפלתו בכוונה יתירה על הילד [כמו] ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו. וגם לזה קשה דכתיב ויתמודד על ילד היה ראוי שישים פניו אל הילד ויכוין מחשבתו בתפלתו על הילד מה צורך להתמודד שפירושו שם מדתו למדת הילד. ותו דכתיב ויעלהו אל העלייה וסתם עליה בית מקורה הוא והרי נטמא באוהל. והכי משמע דכתיב וישכיבהו על מטתו ומסתמא המטה בעלייה היתה במקום מקורה ולא תחת האויר ותו שהרי נטמא במשא דפשטיה דקרא משמע שהוא בעצמו העלהו. עוד יש לפרש דהוראת שעה היתה כדי שיתקדש שם שמים על ידו כענין להקריב קדשים בחוץ הסמוך לזה המעשה שנתקדש ה' על ידו והכא נמי איכא חילול ה' שכן אמרה מה לי ולך איש האלהים כי באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני ויאמרו העולם כי באת אלי ממש וע"י כך מת בני ואין לך חילול ה' גדול מזה ולבסוף נתקדש ה' כי אמרה כי איש אלקים אתה ודבר ה' בפיך אמת. עוד יש לפרשו דמת מצוה שאין לו קוברים היה והטומאה דחוויה היא אצלו ולשני הפירושים האלו התמודד עליו ונגע בו ושניהם חדשתי אני ועל הראשון אני סומך דהוראת שעה היתה. הנה כתבתי לך כל מה שיש אצלי בתירוץ קושיא זו ואתה תבחר ולפי דעת חכמי הנסתרות לא קשיא כלל כי האומר פנחס זה אליהו שורש נשמתו של פנחס וכשאמרו לו ולא כהן הוא מר לא רצה לגלות הסוד: